

jejíž tíhu nesl v posledním desetiletí převážně on. Nakonec pak vzdejme díky Bohu za to, že nás dovedl až do této situace, na kterou jsme tak dlouho čekali a která od nás žádá, abychom ji nepromarnili.

KAREL SKALICKÝ

POKUS O NÁSTIN IDEOVÉ LINIE STUDIÍ (*)

Zřetel pastorální

Poslední a nejvyšší zřetel, jímž se má řídit linie *Studíí*, je *pastorální*. Pastorálním se tu nemyslí pouhá technika vedení farností či diecézí ani jenom bdění nad čistotou nauky, ale spíše ono prozíravé vedení lidu Božského dějinami s neustálým zřetelem na Boží království. Není, myslím, pochyby o tom, že v posledních několika staletích pastorálnost v tomto integrálním (vertikálně-horizontálním) smyslu upadla do hluboké krize.

Václav Štěch píše: »Konec středověku se vyznačuje ochabnutím křesťanské aktivity a úpadkem či hromaděním 'deformací', jak bychom řekli dnes ... Církev jako by ztratila svůj tolikrát osvědčený politický bystrozrak, hierarchie podporuje, téměř pravidelně, ty vlády a politické typy, které příští vývoj smete. Ještě, že se vždy dokáže dohodnout s vítězi« (1).

Zdá se, že Jan XXIII. tuto krizi pastorálnosti pocítoval, a proto svolal koncil, o němž chtěl, aby byl pastorální. A koncil sám to pochopil, a proto se rozhodl dát výraz své pastorálnosti i tím, že vytvořil konstituci, jež má přísudek »pastorální«, Konstituci o církvi v dnešním světě.

Takováto integrální pastorálnost, jakmile si začne uvědomovat sebe samu, začne chápat, že nevystačí s teologií, jež vidí zdroje zjevení jen v Písmu a v Tradici. Začne si uvědomovat, že *loci theologici* nejsou jen Písmo a Tradice, ale že teologickým »místem« musí být i naše *přítomná situace*, v níž žijeme a kterou žijeme. To za předpokladu, samozřejmě, že historie po Kristu není jen beckettovské čekání na Godota, jen nesmyslně se protahující *appendix post Christum*, jen chaotická změť faktů, ale že je v ní činný Duch Boží a že tedy i historie po Kristu má jakýsi

(*) Psáno v druhé polovině února 1979.

(1) O Václavu Štěchovi viz medailon od MUDr. Vladimíra Svobody, *Studie* č. 25-27 (I-III/1971), kde vyšla i Štěchova studie *Vliv křesťanství na evropské myšlení*, str. 409-424. Shora uvedený citát je z jiného příspěvku Václava Štěcha *Přednášky k Československé straně lidové*, zveřejněného též v našem časopise č. 30 (II/1972), str. 767-780, zmíněný citát str. 770.

logos a že tedy je možný nejen církevní dějepis, ale i *teologie* církevních dějin a že tudíž Bůh k nám mluví nejenom v Písmu a v Tradici, ale i určitými typickými rysy naší současné situace, nad nimiž je třeba se zamýšlet jako nad »znameními časů«, jak to začal dělat Jan XXIII. ve svých encyklikách a koncil v Konstituci o církvi v dnešním světě.

Jelikož ovšem naše přítomná situace je to, co žijeme a čím žijeme, jelikož je to, co nás odevšad obklopuje jako vzduch, který dýcháme, jelikož je nám tak přeukrutně blízko, tak právě proto ji nedovedeme jen tak snadno postihnout v její skutečné podstatě, ale toliko v jejím povrchu. K správnému poznání je totiž vždycky třeba *odstup*. Co je přilepené na nose, to nevidíme. Proto postihnout přítomnou situaci v její podstatě a umět v ní číst jako ve »znameních časů« si vyžaduje zcela nevšední úsilí o odstup.

A pak ještě jedna věc: Dnešní svět a život v něm, dnešní společnost, dnešní spleť mezilidských vztahů není tak jednoduchá záležitost. Není to věc tak průhledná jako kdysi. Jen tak pro příklad: K postižení ekonomických vztahů raně feudální společnosti se vystačilo s násobilkou. Postižení týchž vztahů dnes je tvrdý oříšek pro vysokou matematiku.

Integrovaná pastorálnost si dnes proto vyžaduje nevšední poznávací úsilí, opravdové *studium*, které se neobejde bez vědeckosti jako jednoho ze základních předpokladů své platnosti. Takové studium se dnes ovšem stává stále méně záležitostí jednotlivce, mudrlanta uzavřeného ve své pracovně a pohrouženého do svých knih, a stále více společnou záležitostí více lidí. Kulturně-vědecký časopis se tak stává stále důležitějším nástrojem takovéto studijní práce. Kdyby takový vědecký časopis, jehož posledním a nejzazším zacílením je pastorálnost, v našem českém kulturním prostoru neexistoval, museli bychom ho vytvořit. Ten však už existuje, a proto ho musíme udržet a umocnit. Jsme tím povinni české církvi, pro kterou jsme byli ustanoveni.

Služba církvi vůbec a církvi v našem národě zvláště

Základní charakter *Studií* je dán tím, že jsou orgánem Křesťanské akademie, jež je Studijním ústavem české katolické akce v exilu zvané Cyrilometodějská liga (2). Katolická akce je však účastí laiků na pastoračním poslání hierarchie. *Studie* jako orgán Studijního ústavu katolické akce v zahraničí musí být výrazem účasti na pastoračním poslání a tedy na apoštolátě hierarchie.

Jakou má vzít na sebe tato služba konkrétní tvářnost?

(2) K tomu poznamenává ve svých připomínkách k *Nástinu* Mons. Alexander Heidler: »Při výrazu 'Cyrilometodějská liga' bych dodal něco jako 'původní', 'svými počátky' apod., jinak bychom si lhali do kapsy.«

Má to být především *služba víře*: Musí proto kvalifikovaně informovat o současném vývoji v teologii a křesťanské filosofii a dávat prostor pro tvůrčí rozvíjení a prohlubování našeho chápání víry a křesťanského vidění a hodnocení pozemských skutečností.

Má to být *služba církvi* v našem národě: To znamená, že musí otvírat provinciální a ghetovou mentalitu průměrného českého katolíka opravdovým problémům katolické církve ve světě: evangelizace, inkulturace evangelia (3), poslání církve v Třetím světě, ekumenický dialog s ostatními křesťanskými církvemi (ekumenismus v užším slova smyslu), s velkými nekřesťanskými náboženstvími (ekumenismus v širším slova smyslu) a s nevěřícími, což pro nás prakticky znamená převážně s marxisty. Tři sekretariáty pro dialog při římské kurii nebyly jistě založeny pro nic za nic.

Má to být nakonec i *služba národu*, neboť nelze sloužit církvi v našem národě, aniž bychom sloužili – což neznamená: posluhovali – našemu národu. To znamená: na rovině *kulturní*, dát prostor pro poznávání, rozvíjení a prohlubování naší národní kultury (což implikuje i dimenzi historickou; nelze poznat přítomnost bez znalosti minulosti). Na rovině *politické* (v širším slova smyslu) to pak znamená napomáhat konvergenci všech sil, které mají zájem na změně současného neblahého postavení našeho národa směrem k větší nezávislosti na SSSR a k větší demokracii.

»Politická« linie *Studíí*

O »politické« linii *Studíí* v pravém slova smyslu nelze mluvit. *Studie* totiž nejsou politický časopis v tom smyslu, že vytyčují, hájí a prosazují linii, jež je výrazem mocenských zájmů určité více či méně organizované skupiny lidí (např. politické strany). Ostatně jak doma, tak v exilu křesťanská politická strana neexistuje (4). Hrát si tudíž na generály bez vojska nemá smysl. Ale i kdyby taková křesťanská politická strana existovala, *Studie nejsou a nechtějí být* její emanací, protože jsou prostě emanací Katolické akce, která se nekryje s politickou stranou křesťanské inspirace. (Je ovšem pravda, že i tato Katolická akce by mohla být

(3) K tomu poznamenává ve svých připomínkách k *Nástinu* P. Tomáš Špidlík SJ: »Zdá se nám, že se česká intelektuální veřejnost stává víc a víc pluralistická ve svém myšlení i projevech. Máme-li mít úlohu spojovací, musíme vzít vážně program ekumenického myšlení, jak jej vytyčil Druhý vatikánský sněm. Víc a víc se stává zřejmé, jak působí na nás všechny rozptýlenost po světě a vlivy ideologií v domově. Je tedy jeden z nejvážnějších problémů, který bychom si měli stále klást, naše národní 'identita'. Na světové úrovni se tomuto problému říká 'inkulturace'. Musí jít tedy i nám o to, abychom dovedli líp a celistvěji vyjádřit Kristovo poselství ve formách národní duše. Jen tato snaha může přemoci rozpolcenost danou tolika vlivy nesoudrými.«

(4) K tomu poznamenává Mons. A. Heidler: »Nechceš-li, ahy se na Tebe vrhli lidé jako XY, ač generálové bez vojska, napiš: 'V exilu křesťanská politická strana v běžném smyslu toho slova neexistuje.'«

považována za neexistující vojsko, hledíme-li příliš jen na vnější fasádu, ale to je jiná věc.) Ačkoliv tedy politické strany jako společensky organizované prostředky občanské účasti na vedení a správě státu dnes neexistují, v myslí našich lidí nicméně přežívají i nadále určité politicko-ideové orientace, jež zhruba odpovídají politickým stranám z období předválečné nebo poválečné (omezené) demokracie. Můžeme tedy mluvit o politicko-ideové orientaci lidovecké či křesťansko-demokratické, sociálně-demokratické, více či méně liberální (což snad by odpovídalo straně republikánské před válkou či národně-socialistické po válce) a nakonec socialistické, jež se rekrutuje převážně z exkomunistů. Pokud jde o »skalní« komunisty, ti sice mají veškerou politickou moc, ale žádný ideově-politický vliv.

Je samozřejmé, že *citově* je nám nejbližší orientace lidovecká. Naši rodiče, naši dobří přátelé a často i blízcí spolupracovníci byli aktivní lidovci. K této »samozřejmosti« však musíme zaujmout kritický odstup, a to ze dvou důvodů. První vyplývá z poslání církve a Katolické akce a jejího časopisu, druhý vyplývá z potřeby současné politické situace.

Předně je pravda, že církev, když přišla pádem feudalismu a tedy odchodem šlechty z politické scény o své »světské rameno«, takže tu na jedinou stála bez jeho ochrany, využila někde (ne všude) možnosti nového liberálně-demokratického řádu a vytvořila si jakési nové světské rameno, o něž se opírala a které ji hájilo před útoky jejích nepřátel, totiž politickou stranu katolíků (či vůbec křesťanů). Zároveň je však pravda, že k tomuto novému »světskému rameni« nikdy úplně nepřilnula, uvědomujíc si, že její poslání je nadpolitické a že pravá její bezpečnost nezávisí na ochraně »světského ramene«. (Stojí tu za uváženou dva fakty: Jednak to, že církev prokazuje svou životnost i v komunistických zemích, kde o toto »světské rameno« byla připravena, jednak to, že např. ve Španělsku o vytvoření křesťansko-demokratické strany neusilovala, takže nyní v katolickém Španělsku křesťansko-demokratická strana prakticky mizí.) A i když někde, jako např. v Itálii, biskupové a kněží by byli spokojenější a volněji by se jim dýchalo, kdyby Boží lid volil *Democrazia cristiana*, přesto nepropůjčují (nepřihlížíme-li k výstřelkům) kazatelny k volebním projevům. Dobře říká Bedřich Vašek: »Při všem významu, jež může mít politika pro náboženství, nutno přece obě velmi přesně rozlišovati. Ztotožňovati je znamenalo by osud křesťanství v té oné zemi činiti závislým jen na lidech a odnímání pak možnost rozhodujícího slova tomu a těm, jež Kristus ustanovil reprezentanty zájmů nadpřirozených ... Výzva jistého kněžského listu, abychom agitovali s kazatelny, uškodila daleko více, než si můžeme mysliti. To vyhánění lidí, kteří myslí, že podle svého přesvědčení socialisticky voliti musí, ale přece chtějí zůstatí církví věrni, z našich kostelů a v náručí Volné myšlenky. Čím více se snažíme o to, abychom politický vliv církve udrželi *takovými* prostředky, tím více bude klesati *pastorační* vliv církve a

tím i politický vliv« (5). Pokud tedy politické programy určitých politických stran nejsou ve zřejmém rozporu s přirozeností člověka, takže jejich uskutečňování začne člověka drtit a semílat (nezřídka i vlastní uskutečňovatele), pastýři Božího lidu ho nenutí do jednoho politického ovčince. Proto to nemohou dělat ani ty »ovečky«, které se sdružily do Katolické akce, aby se kromě apoštolátu, který mají dělat už jen proto, že jsou Kristovy, podílely i na apoštolátu Kristem ustanovených pastýřů. Proto též ani časopis, jenž má být kulturním a intelektuálním výrazem Studijního ústavu této katolické akce, se nesmí ztotožnit s jednou stranicko-politickou linií, byť to byla třeba linie politické strany katolické. To za první.

Za druhé pak nás k tomu, řekl bych, téměř nutí nynější naše situace, kdy prakticky žádné politické strany neexistují, kromě té jedné, jež je prý tak dokonalým výrazem obecné vůle lidu, že to netřeba ani čas od času ověřit volbami. Div se světe! Nuže, má-li se konečně jednou rozbít tato lež, a lež se musí rozbíjet, nemá-li ničit člověka, pak je k tomu zapotřebí - kromě jiných věcí - především *konvergence* (ne jednoty, ne ztotožnění, volím úmyslně toto slovo) všech sil, všech ideově-politických orientací, jež mají zájem na zničení této lži. Proto *Studie*, mají-li též sloužit národu a jeho obecnému dobru, musí napomáhat k vytvoření této konvergence. To předně znamená, že musí nabourávat tu mentalitu, podle níž - abych citoval volně z jednoho dopisu - »exil je dokonale rozčleněn, bývalí komunisté vyvíjejí sice velkou politickou aktivitu, ale v čl. exilu tvoří zcela izolovanou skupinu. S nikým z nás se nestýkají a my o to také nestojíme, protože slušní a vzdělaní lidé jsou soustředěni v SVU, případně v Křesťanské akademii.« Tohle je mentalita, jež je výrazem zatrpklosti pro utrpené křivdy (pochopitelná, ale neospravedlnitelná); mentalita, která udržuje rozdělení, bariéry, izolovanost a jako by si v tom téměř libovala; mentalita, která objektivně napomáhá současnému režimu, protože ten ví, že izolovanost, rozdrobenost a rozhádanost je předpokladem jeho udržení; mentalita, která nepřispívá k účinné změně situace, nepřihlížíme-li už k tomu, že sotva vypadá jako výraz Kristovy lásky a svobody.

Positivně pak to znamená vést časopis v duchu křesťanské a demokratické inspirace, v duchu křesťansky motivované demokracie a nevyhýbat se při tom, nýbrž naopak vyhledávat dialogický styk i s ostatními ideově-politickými orientacemi: sociálně-demokratickou, socialistickou a liberální, a to tak, aby se vytvořila určitá *základní konvergence* směřující ke změně současného neblahého položení našich národů. Stojí za to připomenout si tady slova velkého našeho tomisty Josefa Pospíšila,

(5) BEDŘICH VAŠEK, *Křesťanská sociologie*, díl III., *Sociální práce*, Praha 1929, str. 22-24. Viz též KAREL SKALICKÝ, *Katolická filosofie a teologie zvláště tomistická v české společnosti XIX. a XX. století*, ve *Slovo a naděje. Sborník, Křesťanská akademie, Řím 1978*, str. 64.

který jimi předešel Jana XXIII. »Již jsme se dost mezi sebou napřeli, nuže uvažme jednou také to, co jest nám společno, a podejme si poctivě pravici ku svorné práci, této jediné podmínce blaženější budoucnosti našeho drahého národa« (6).

Tuto změnu samozřejmě neprovedeme sami. Je nutné, jak to už mnozí chápou a dělají, pracovat též pro širší styk s dissidentským hnutím ostatních komunistických zemí, především Polska a SSSR. Otázka Československa je izolovaně neřešitelná. Krach Pražského jara to prokázal nad slunce jasně. A čekat, že to »ňák praskne«, je neodpovědné. Otázku Československa lze řešit jen jako dílčí otázku či podotázku opravdu světové otázky, jež je *přetvoření komunismu*, a to zřejmě bez revoluce nepůjde. Takové revoluci připravovat cestu a starat se zároveň, aby byla co možno nekrvavá, bezbolestná a nenásilná, aby nevyústila ve všeobecnou konflagraci, to je náš úkol, chceme-li opravdu sloužit člověku, našemu národu a církvi v něm. Světová dimenze, do níž náš československý problém ubíhá, mne někdy děsí a odrazuje vůbec na něj myslet. Zároveň mi však vyvstávají v paměti slova Otce Lombardiho, která jsem před mnoha lety slyšel na jedné přednášce a jež se mi zařízla do paměti: »Vy jste první generace, které se klade problém světa.« Opravdu, stále více pociťuji potřebu mít ve své studovně mapu světa.

Když mluvím o »přetvoření« komunismu, tedy tím nemyslím nějaké křížové tažení proti komunismu, tvrdý a radikální antikomunismus od podlahy (7). Jestliže si koncil nedal vnutit – zřejmě ve shodě s vůlí papeže Pavla VI., jak vysvítá z historie pastorální konstituce o církvi v dnešním světě – výslovné odsouzení komunismu, nebudeme se snažit být papežštější než papež. Ostatně, takový radikální antikomunismus komunismu spíš prospívá. Připomíná pošetilou snahu lidí, kteří, aby zabránili záplavám opravdu radikálně, snaží se zničit vodu. Neznemožníme komunismus svými kritikami a propagačními kampaněmi, nezničíme ho zvenku. Komunismus se znemožní sám ze sebe. U nás, díky invazi, je toto sebeznenemožnění už dokonáno. Nemůže se projevit jen z důvodů vnějšího mocenského tlaku té země, kde kde to ještě jakž takž drží. To ovšem neznamená, že marxismus tím ztrácí jakoukoli přitažlivost, protože marxismus, jak je stále patrnější, se nikterak nekryje s komunismem.

Je-li tedy u nás komunismus jako ideál společenského uspořádání vyfízen a bez jakékoliv vnitřní životnosti a jen z vnějšku udržován při životě, marxismus nepřestává být, jak ve světě, tak částečně i u nás (např. Petr Uhl a spol.) inspiračním zdrojem v nejrůznějších směrech. Proto je zapotřebí se jím zabývat. A to nejen tak, že mu budeme odmítovat, ale

(6) JOSEF POSPIŠIL, *Kosmologie*, díl I., Brno 1897, Úvod, str. 6. Viz též KAREL SKALICKÝ, *Katolická filosofie a teologie ...*, cit., str. 57. První část této studie byla zveřejněna i ve *Studie* č. 40 (IV/1974), zde uváděný citát str. 269.

(7) K tomu poznamenává Mons. A. Heidler: »Antikomunismus – řekl bych: jsem proti, ale nedělám z toho postoje jediné ani hlavní měřítko hodnot; neulpívám na pouhé negaci.«

že s ním vejdemo do dialogu, v němž se nakonec ukáže, že to, nač klade důraz (byť v nějak znetvořené formě), je vlastně stará křesťanská pravda, na kterou křesťané pro jiná zaneprázdnění trochu pozapomněli. V marxismu se církev setkává se svým vlastním kázáním, jen tak pokrouceným, že je někdy těžko je rozeznat. Jenom jako příklad několik bodů:

1) Marxismus je, mimo jiné, myšlenkové úsilí vyhmátnout *logos* dějinného pohybu (historický materialismus), čímž nutí křesťany oprášit a znovu promyslet teologii dějin a teologii dějin církve.

2) Marxismus klade důraz na budoucnost, na budoucí spravedlivou společnost, a tím nutí křesťany rozpomenout se na eschatologickou dimenzi jejich nádeje a důkladněji rozpracovat a propracovat traktát *De novissimis*, který, jak známo, byl do nedávna popelkou věroučné teologie.

3) Marxismus klade důraz na to nemyslet v jednotlivinách a jednotlivcích, ale ve společenských celcích a společenských procesech, čímž nutí křesťany překonávat individualistickou etiku, jak k tomu vybízí Druhý vatikánský koncil.

4) Marxismus klade důraz na pohyb a na vývoj, čímž nutí křesťany revidovat jejich statické pojetí stvoření a znovuobjevit jeho původní biblický, dynamický, vývojový charakter – *creatio continuata* – jak na to poukázal Claude Tresmontant a jak to rozvedl P. Teilhard de Chardin.

5) Marxismus klade důraz na *práci* a *praxi* jako na hybný moment dějin a faktor sebevytváření člověka, čímž nutí křesťany k hlubší reflexi nad prací a vůbec činností člověka ve světě, z čehož se pak rodí teologie práce, bez níž pak některé pasáže první části *Gaudium et spes* jsou nemyslitelné.

6) Marxismus klade důraz na hmotu, materii, a tím nutí křesťany k hlubší reflexi nad hmotou, nad významem hmotných podmínek a podmíněností a nad důsledky, jež třeba vyvodit z pravdy víry, že hmota Bohem stvořená není zlá, nýbrž dobrá, což vede k překonání falešného karteziánského dualismu a idealismu, bez čehož by pak definice kultury, jak ji podává *Gaudium et spes* v kapitole o kultuře, nebyla možná.

7) Marxismus klade důraz na proletariát, na lid, na chudé, utištěné a vykořisťované, a tak napomáhá křesťanům, že si znovu ostřeji uvědomili, že církev je Boží lid se všemi eklesiologickými důsledky, jež z toho vyplývají.

8) Marxismus klade důraz na to, že daný stav, »poměry«, »situace«, »společnost« nejsou přírodní zkameněliny, ale něco změnitelného, co bylo člověkem vytvořeno a co ho zpětně utváří, a že když tyto poměry člověka utlačují a drtí, že to není přírodní fatalita, s kterou se nedá nic dělat, ale že je možné a nutné je změnit ve prospěch bídných, čímž nutí křesťany k zaangažovanosti v reálné změně ve prospěch utlačených, a tím i k znovuobjevení společenské dimenze lásky k bližnímu, jak o tom často hovořil Otec Lebreť a jak i to se nakonec dostalo do Konstituce o církvi v dnešním světě.

9) Marxismus, hlavně ten utopický, klade důraz na možnost opravdové radikální novosti, čímž svou vlastní imanentní logikou je nucen uvažovat o možnosti zázraku a zmrtvýchvstání (sr. např. některé myšlenky Blochovy a Garaudyho; ne náhodou se Mussner ve své práci o zmrtvýchvstání konfrontuje s Blochem), čímž nutí křesťany k prohloubení teologie zmrtvýchvstání.

10) Marxismus klade důraz na společenské vlastnictví výrobních prostředků, čímž nutí křesťany znovuobjevit společenskou funkci a společenský rozměr soukromého vlastnictví. Vývojový oblouk, jímž tu prochází sociální nauka církve, je výmluvný.

Stačí těchto deset příkladů a dalo by se v nich pokračovat, abychom si uvědomili, do jaké míry už došlo ze strany církve k vstřebání určitých instancí marxismu. Lze to, pravda, považovat za »neblahý vývoj okcidentální teologie«. V tom případě je ovšem nutné tuto *neblahost* jasně a přesvědčivě dokázat.

Nemůžeme se, myslím, spokojit jen s kritikou marxismu, byť nevím jak inteligentní, která je samozřejmě nutná. Musíme jít dál. Musíme se ptát, co nám chce Bůh marxismem (ježž možno považovat za »znamení časů«) naznačit, co nám jím chce říci, jinak všechno, co budeme proti němu dělat, je kopání do autu. Tolik tedy k nepoliticky politické linii *Studií*.

Kriteria pro výběr autorů

Z předešlého vyplývá, že pokud je splněn požadavek kompetence autora, neexistuje nějaký princip, který by vylučoval toho, kdo sám se nevylučuje. Nemůžeme se dopouštět systematické diskriminace, kterou pak ospravedlníme tím, že ji povýšíme na nějaký princip. Kdo je ochoten se svými příspěvky začlenit do ideové linie *Studií* ve shora nastíněném smyslu, je vítán. Vyplývá ovšem z povahy věci, že příspěvky z teologie a křesťanské filosofie budou od autorů věřících, katolů případně protestantů, zatímco příspěvky obecně kulturního, politického či ekonomického rázu mohou být i od autorů nevěřících, pokud jsou opravdu uznávanými odborníky. Přispívá to k vážnosti časopisu a je to svým způsobem i apoštolát, protože člověk, který je ve spolupráci s křesťanskou revuí, nebude vzápětí psát jinde proti Kristu a jeho církvi. Konkrétní volba autorů je ovšem do určité míry ovlivněna okolnostmi a rozvahou, pro které lze těžko stanovit normu. Oč by při ní šlo především, by byla určitá *rovnováha*, a to:

a) mezi starými a mladými (neorientovat se výhradně na staré známé, ale vyhledávat nové mladé autory);

b) mezi emigrací poúnorovou (která ovšem pomalu odstupuje) a posrpnovou;

c) mezi pravicově a levicově zaměřenými (neodmítat např. socialisticky orientované autory jen proto, že byli komunisty);

d) mezi autory z domova a z exilu;

e) mezi autory »světskými« a »posvátnými« (tj. píšícími spíše o věcech teologicko-filosofických (8)).

(8) K odstavci týkajícímu se kritérií pro výběr autorů Mons. A. Heidler píše: »Mezi kritérii pro výběr autorů bych aspoň pro vnitřní potřebu uvedl prosbu, aby to nebyli *psychopati*. Do této kategorie počítám ...« Dost. Zde končíme citaci, protože se dotýká dosud žijících osob.

Kriteria pro výběr příspěvků

První kritérium je samozřejmě *odborná úroveň* (pro články všeobecně kulturního a ekonomického charakteru je to nakonec kritérium jediné).

Druhé je kritérium *etické*. Nemohou se připustit příspěvky, které nevěcně a zaujatě znevažují pověst určité osoby. Pro takové polemiky není místa. Čest osoby musí být vždycky zachována.

Třetí je kritérium *zastávat se nespravedlivě postihovaných*, diskriminovaných, utlačovaných, to znamená, že se připouští dokumenty, které takové zřejmě a hrubé porušování lidských práv patričním způsobem pranýřují.

Čtvrté je kritérium *podnětného informování*. To znamená, že se připouští dokumenty či příspěvky, které sice nepochází od křesťansky orientovaného autora (či autorů) nebo které neslynou právě křesťanským smýšlením či cítěním, ale buďto, že budí široký obecný zájem, takže zajímají i křesťany, anebo že mohou být právě pro křesťany užitečným podnětem k zamyšlení, takovým nepohodlným, ale nakonec užitečným střechem. V takovém případě je ovšem doporučitelné, aby příspěvek byl opatřen vhodnou redakční předmluvou či doslovem.

Páté kritérium lze nazvat kritériem *rovnovážnosti*, to znamená řídit se při výběru tak, aby se zachovala zdravá a podnětná pluralita teologicko-filosofických orientací, jak to požaduje *Lumen gentium* (č. 54): „*Servantur in suo iure sententiae, quae in scholis catholicis libere proponuntur.*“

Šestá a poslední kritérium by se dalo nazvat kritériem *autorského věhlasu*, což nepotřebuje vysvětlení.

K. S.

OBSAH JEDNOTLIVÝCH ČÍSEL

Vzhledem k tomu, že se *Studie* loučí se svými čtenáři, považovala redakce za vhodné vydat v posledním čísle jakýsi přehled všeho, co v našem časopise za 33 let jeho trvání vyšlo. Index prvních 20 ročníků již vyšel jako zvláštní číslo (v tomto přehledu označené jako 60*), jenže tento *Index* zahrnuje necelou polovinu všech čísel a je dělán pouze podle autorů a oborů.

V *Studii* byl sice v každém čísle obsah uveřejněných příspěvků, většinou však pouze na obálce. Obsah celých ročníků byl zveřejněn pouze v posledních letech 1987-1989 (č. 114, 120 a 126). Dělat *Index* podobný, jako bylo číslo 60*, by bylo též náročné na místo; znamenalo by to uvádět všechny příspěvky dvakrát, jednou pod autory, po druhé podle oborů, a to s uvedením strany, čísla, roku a dílu. Proto se redakce